

THE SOCIAL AND PEDAGOGICAL ACTIVITY IN THE BASIS OF THE SOCIAL SYSTEM IN EUROPE

Abstract: Major types of children's and youth's villages are explored: SOS Children's Villages, Pestalotti Children's Villages, Albert Schweitzer Children's Villages, Caritas Children's Villages. There is a socio-pedagogical activity in Europe as well as its regulatory and organizational framework. Social services in European countries are family-oriented and alternative to other services that strive to minimize the boundary between residential care and the normal family environment.

Author information:

Lora Rashkova
PhD in Theory of Education and Didactics
(Social Pedagogy)
✉ l.rashkova1977@abv.bg
🌐 Bulgaria

Keywords:
children's settlements, social activities, social services, Europe

Прививите за ликвидиране на институциите за деца и възрастни в Западна Европа набират скорост през 60-те и 70-те години на двадесети век. Възникването и развитието на движението за деинституционализация е свързано с желанието да се отстрани социалната изолация на хората с увреждания и други уязвими групи.

Познати са различни политики и практики на деинституционализация.

Във Франция например още в началото на деветнадесети век са съществували две големи села от смесен тип, в които хората с увреждания са живеели равнопоставено с останалите жители.

Великобритания и Италия са единствените европейски държави, които са се отказали от специални психиатрични заведения. Там хората с психиатрични проблеми са били приведени в режим на свободно съществуване в обществото.

В повечето западноевропейски страни мнозинството от децата с тежки физически увреждания се възпитават по домовете си, а не в специализирани интернати, а децата с умствени увреждания по-често се хоспитализират, но продължителността на хоспитализацията е кратка.

В западноевропейските страни продължават да съществуват специалните училища. Условието на живот и образованието в тях са максимално близки до семейната среда. Целта е децата и младежите с увреждания да се подготвят по начин, който да им позволи да преминават в общообразователните институции [5,с.27].

В. Илиева пише, че [1,с.68] “Стратегията на социалната работа е да се изучава човек, неговата цялостност, мир, индивидуалност и универсалност“.

Най-важният критерий за осъществяване на социалната работа е разбирането за социалност. Социалното съжителство и взаимодействие трябва да се основават на принципите на социално равенство и партньорство, справедливо разпределение на материалните блага и надеждни гаранции за творческото самоотвърждаване на всички субекти на обществото [1,с.70].

В европейския теоретичен модел на социалната работа е представено разбирането на социалната работа като легитимен начин за решаване на социални проблеми. Още от седемнадесети век основите на емпиричните социални изследвания са поставени като изследване и разработване на решения на социални проблеми. Според Уилям Пети икономически е по-изгодно за държавата да инвестира в създаването на социални институции и мерки за санитарно почистване [1,с.97].

В Германия, Австрия и Швейцария в периода след Втората световна война се развива засилено идеята за детските и младежките селища. В този период големият брой на останали без родители и дом деца провокира социално ангажираните хора да създадат за тях нов дом [3,с.42].

Според целевата група, доставчика, светогледа и социално-педагогическата концепция съществуват следните основни видове детски и младежки селища: SOS детски селища, Песталоци детски селища, Алберт Швайцер детски селища, Каритас детски селища [3,с.43].

SOS детски селища

Херман Гмайер основава първото детско SOS селище в гр. Имст в провинция Тирол, Австрия.

Повод за създаване на селището са безбройните бетстващи деца и следвоенното време. SOS детските селища са разпространени днес в цяла Германия и в Европа. Концепцията на SOS селищата се основава на четири принципа: - майката, братята и сестрите, къщата, селото.

Майката – всяко дете от селото има своя SOS майка. Тя става за него постоянно лице за контакти. Майката в SOS детското селище е глава на семейството, разполага със собствен бюджет и води домакинството си самостоятелно. В свободните си дни майката се замества от семейна помощничка или кандидат - майка.

Братята и сестрите – родните братя и сестри не биват разделяни. Те живеят в едно и също SOS семейство. В SOS детските селища се настаняват деца до десет годишна възраст, но ако става въпрос за кръвни братя и сестри се настаняват и по-големи деца. Семействата се състоят от пет или повече деца. Съвместно съжителстват момичета и момчета от различни възрасти.

Къщата – всяко SOS семейство обитава собствена къща. Трапезарията и всекидневната са централната социална точка на къщата, където протича семейният живот.

Селото – SOS детските селища се състоят от десет до петнайсет къщи. Начело на ръководството на селото стои ръководител. Той се подпомага от асистент и педагогически професионалисти. Към интеграция с останалата обществена дейност се стремят детските селища. Децата посещават местните училища, а младежите изнесени извън селището външно разположени групи за съжителство [3,с.43-45].

Песталоци детски селища

Лекарят д-р Корти основава първото детско селище Песталоци в Троген, Швейцария. През 1947г. и в Германия д-р Фишер и д-р Граф основават детско селище Песталоци. То подслонява социално изолирани деца, сираци и попаднали в беда деца от всички националности. В наши дни децата живеят със своите домашни родители, заедно с техните родни деца в селище, което се състои от тринадесет семейни къщи. Майката възпитава и се грижи за децата и домакинството, подпомагана от помощничка. Майката по принцип е с педагогическо образование. Бащата обикновено е обучаващ в някои от предприятията, собственост на селото. В селото обикновено има кухня, пекарна, оранжерия, градина, земеделие, овощна градина, дърводелница, строителство, където работи бащата. Семейството остава заедно около десет години, докато по-големите деца станат самостоятелни. След това съпрузите могат да приемат нови деца и да останат още един период от живота си в селото или да го напуснат.

Концепцията на детското селище Песталоци се основава на няколко принципа:

- Едно село в самоуправление се състои от тринадесет семейни къщи;
- Родителите (съпрузи) са обгрижващи и обучаващи;
- Младежката къща е форма на съжителство за по-големи младежи;
- Предприятията в селището за самоиздръжка служат същевременно и за обучение;
- Вътрешни и външни образователни единици са детската градина, училището, терапевтичен център, професионалното образование [3,с.45-46].

Алберт Швайцер детски селища

В град Валденбург в провинция Баден Вюртемберг в Германия е основано първото Алберт Швайцер детско селище. В наши дни има многобройни подобни заведения, особено в новите федерации от бившата Източна Германия. Характерни принципи за детските селища Алберт Швайцер са:

- Стабилност на хората, с които се изгражда връзка чрез домашните родители, братя и сестри;
- Нормална среда чрез живот в семейството;

- Педагогическо образование на майката;
- Икономическа и педагогическа самостоятелност на семейството;
- Селото се състои от десет до двадесет семейства;
- Ръководството на селото се осъществява от педагогически персонал.

Към своите собствени деца съпругеската двойка със социален ангажимент приема в своето семейство още между пет и седем деца на възраст от 0 до 12 години. Родните братя и сестри не биват разделяни, дори и когато детето е над дванадесет години. Майката е назначена в селото и е със социално-педагогическо образование. Бащата упражнява свободно професията си. Семейството получава помощ от домашна помощничка, в зависимост от това колко е голямо. Семейството е икономически и педагогически самостоятелно. След дълги години съвместен живот (от 10 до 15 години) дадена семейна група може да се премести извън рамките на селото като „изтичаща група“. В този случай не се приемат повече нови деца и след напускане и на последното дете договорът с родителите се прекратява [3,с.46-47].

Каритас детски селища

През 1946г. в Германия свещеникът Хайнрих Магнани основава първото католическо детско селище. През 2015г. в Германия има шестнадесет Каритас детски селища. Тяхната големина варира между четири и двадесет и четири групови къщи, като най-често са седем къщи. Концепцията на Каритас детски селища се основава на следните принципи:

- Живот в група и близост до семейството;
- Коедукативно възпитание;
- Възрастови граници на децата между 0 и 20 години;
- Възпитатели и от двата пола;
- Селищна структура, диференцирана структура на предложенията, дневни групи, лечебно-педагогическа помощ.

Приемат се деца без родители, братя и сестри, деца с много поведенчески проблеми и проблеми в училище. Много от детските селища Каритас са професионално структурирани като социално-педагогически или лечебно-педагогически домове с групи за съжителство. В тях работят на смени професионалисти [3,с.47-48].

Социално-педагогическа дейност в Европа, нормативна и организационна рамка на социалните услуги в ЕС

Основен постулат в европейските страни относно политиката на настаняването извън родното семейство гласи, по възможност да се избягва стационарното възпитание в домовете и да се използват всички краткосрочни, средносрочни и дългосрочни настанявания извън рамките на родния дом.

Според изследване на Вера Брич, когато настаняването извън родното семейство не може да бъде избегнато в практиките на европейските страни се наблюдава краткосрочно настаняване в домовете, във възможно по-малки групи, структурирани близо до семейната среда и ориентирани към изграждането на необходимите умения за водене на самостоятелен начин на живот [3,с.10-11].

Р. Гюнтер пише, че [6,с.14] „Възпитанието в домовете и социално-педагогическото обгрижване в останалите си форми имат за задача да създадат положителни места за живеене за деца и младежи, когато същите не могат временно или за по-дълъг период да живеят в собствените си семейства.“

В Европейския съюз през последните 25 години настъпват много промени в институционалната грижа за деца и се диференцират различни форми на обгрижване. На едно от първите места при диференциране на ориентирани към семейната среда услуги за деца, настанени извън родното семейство се нарежда Германия. В цяла Европа се наблюдава развитие на алтернативните услуги за деца в риск и свеждане до минимум границата между резидентната грижа и нормалната семейна среда [3,с.10-11].

Германската система за закрила на деца, лишени от родителска грижа се характеризира с три типични форми на помощ както следва: подкрепящи семейството, допълващи семейството и заместващи семейството.

Подкрепящата семейството помощ обхваща родители с деца от всички възрастови групи, семейства с малки деца, по-големи деца и младежи. Изразява се в консултиране за възпитание, социално-педагогическа семейна помощ, социално-групова работа и възпитателни подкрепи.

Допълващата семейството помощ обхваща самотни родители с деца до 6 годишна възраст, деца в предучилищна и начална-училищна възраст и деца до 14 години. Използват се съвместни форми на съжителство за баща/майка и деца, дневни групи, социално-педагогическа дневна грижа.

Заместващата семейството помощ се отнася особено за малките деца, младежи и подрастващи. Изразява се в 24-часова грижа, възпитание в домовете и други форми на съжителство, интензивна социално-педагогическа грижа за отделен случай.

В Германия основната цел на помощ за младежи е реализирането и в рамките на подкрепящата и допълващата помощ и ограничаване на формите на помощ, които тотално заместват семейството [3,с.36-37].

В Германия съществуват различни модели за настаняване извън биологичното семейство. В зависимост от тяхната насоченост и форми на работа, те могат да се разделят в следните групи:

- Ориентирана към семейството помощ – изразява се в 24 часова грижа в приемни семейства, професионални приемни семейства и грижа в семейства на роднини;

- Ориентирана към групите помощ – извършва се професионално възпитание в домове в семейства на педагози, детски къщи, регулярни групи в домовете от 8 до 10 деца, групи за съжителство, защитено самостоятелно жилище, гъвкаво обгрижване;

- Ориентирана към отделния случай помощ – интензивна социално-педагогическа грижа за отделен случай [3,с.36-37].

Груповите форми на стационарна помощ за деца и младежи в Германия се характеризират с традиционното възпитание в домовете, специализирани групи, най-малки групи, седмични групи, защитено жилище, детска къща.

При **традиционното възпитание в домовете** съществуват групи за съжителство в рамките на домовете или външно изнесени групи. В тях се обгрижват от 8 до 10 деца на различна възраст от четирима педагогически професионалисти и един човек помощен персонал, които работят на смени. В Германия възпитанието в домовете има основна цел да се създадат положителни места за живеене за деца и младежи.

Специализираните групи се създават за деца в риск извън семейната среда. Оформят се различни специализирани групи за съжителство като например за деца жертва на насилие, употребяващи наркотици, жертви на сексуално насилие, извършители на противообществени прояви и други. В зависимост от съответната целева група в специализираните групи работят и съответните специалисти. Те предлагат адекватни услуги според нуждите на децата в риск.

Най-малките групи – услугата е насочена към деца и младежи с чувствителни дефицити в развитието си, имащи нужда от индивидуални грижи. В тези малки групи денонощно се обгрижват по четири деца в съотношение с персонал едно към едно, който работи на смени.

Седмични групи – грижите за децата в седмичните групи се осъществява от неделя вечерта до петък слетобед. Празничните и почивните дни, както и ваканциите децата прекарват в родните си семейства.

Защитено жилище – услугата е насочена към младежи, които вече имат опит с други форми на обгрижване на стационарна помощ за младежи в рамките на които са показали, че са в състояние да живеят самостоятелно. В защитеното жилище им се дава възможност да станат още по-самостоятелни, тъй като те сами са отговорни за своето преживяване и организация на ежедневието [2,с.7].

В Германия това е услуга за младежи според Закона за помощ за деца и младежи, които са на около 16 и повече години и имат нужда от подкрепа и придружаване до достигане на своята самостоятелност. Централни характеристики на тази форма на помощ са справяне с ежедневието. Младежите живеят заедно в общности, в които получават социално-педагогическо придружаване. Защитеното жилище е най-отдалечената форма от класическото възпитание в домовете. То не предлага 24-часово обгрижване и не е отправено по еднакъв начин към децата и младежите. Защитеното жилище е насочено и към пълнолетни младежи, които не желаят да живеят в група или поради техен специфичен проблем не могат да бъдат обгрижвани в друга форма на съжителство [3,с.40].

Детска къща – в нея живеят от четири до шест деца със семейство или партньори, които притежават педагогическо образование. С висока степен на последователност и компактност на взаимоотношенията се характеризира тази форма на обгрижване [2,с.7-8].

Индивидуално интензивно социално-педагогическо обгрижване в чужбина – услугата е насочена към младежи от двата пола на възраст между 12 и 18 години, които са без психически и физически увреждания. Младежите, на които се предлага услугата са с девиантно и асоциално поведение, застрашени от отпадане или отпаднали от училище. Според техните потребности и спецификата на отделният случай, обгрижването им е интензивно и индивидуално педагогическо. Основна цел е откъсване на младежите от обичайната им позната среда с цел положително повлияване на вредните навици и привички и възможност за изграждане отново на доверие. Чрез индивидуални занимания с възпитатели или специално наети педагози се създава отново интерес към училището [3,с.48].

Важен елемент на външната и вътрешната политика на Европейския съюз е закрилата на децата и опазването на техните права. Конвенцията за правата на детето на ООН, приета през 1989 г. е един от основополагащите документи за закрила правата на децата и е ратифицирана от всички европейски страни. България ратифицира Конвенцията на ООН за правата на детето на 11.12.1991г., като се задължава да приведе вътрешното си законодателство в съответствие с изискванията на Конвенцията. Препоръките на Съвета на Европа на европейско ниво относно грижата за децата осигуряват организационна рамка за институционалната грижа за деца. В Европа предшественици на Конвенцията на ООН за правата на детето са Женевската декларация за правата на детето от 1924 г. и Декларацията за правата на детето от 1959 г.

В точка 2 от Женевската декларация се засягат въпроси, свързани със закрила и подслон на сираците. Принцип 6 от Декларацията за правата на детето от 1959 г. гарантира правото на всяко дете на израстване и хармонично развитие по възможност под грижите на биологичните си родители. В случай, че това не е възможно обществото и държавните власти имат задължението да осигурят грижа за децата без семейство [3,с.8].

Съветът на Европа приема редица резолюции към страните членки относно регулирането на политиката за деца, лишени от родителска грижа. Препоръка № 5 от 2005г. на Комитета на министрите на Съвета на Европа разглежда въпроса за правата на децата, които живеят в институции от резидентен тип. Препоръката акцентира върху идентифицирането на индивидуалните потребности на всяко дете преди настаняването му в институция. Препоръката обръща внимание на специфичните права на децата, които живеят в институции. Тя дава ръководни насоки и стандарти за качество, като неин приоритет е настаняването на децата, лишени от родителска грижа в малки и близки до семейния начин на живот форми на съжителство [3,с.9].

В Германия професионалните социални услуги се предоставят като цяло от следните доставчици в различни правови и организационни форми:

- обществени доставчици – към тях се отнасят: социално - осигурителни доставчици, областите и общините като местни доставчици, федерациите и други по-висши обществени сдружения като надместни доставчици;

- благотворителният сектор – грижи на обществено подпомагане, църкви и други религиозни общности, обществено-полезни доставчици на признати организации за обществено подпомагане;

- частно-професионални доставчици – частни възпитатели, лекари, малки фирми като частни служби за социални грижи, както и по-големи „социални предприятия“ с правова форма на дружества с ограничена отговорност като частни старчески домове и домове за грижи за болни хора [4,с.186-187].

В Германия, Мюнхен през 2008г. възниква Организацията по Билефелдския модел.

В основата на създаването и стои частна организация (група от заможни интелигентни хора с широк социален светоглед). Социалната служба има 3 отделения в различни квартали на Мюнхен. Социалните служби по кварталите се намират на улиците, където са жилищата на възрастните клиенти. В тях работят медицински персонал, социални работници и хигиенисти. Социалните служби работят в тясно сътрудничество със семейните лекари, психиатри и близките на възрастните хора, както и с държавните институции, които подпомагат финансирането на социалните услуги [8].

Във Великобритания възоснова на Закона за стандартите по предоставяне на грижи от 2000г. са приети националните минимални стандарти. Законът реформира системата за предоставяне на социални услуги. Той учредява Комисията за национални минимални стандарти

като независим орган, който регулира социалните услуги в Англия и Уелс. Законът значително разширява обхвата на регулираните услуги, като включва агенциите за предоставяне на патронаж и приемните агенции.

Във Великобритания Комисия за национални минимални стандарти регулира предоставянето на социални услуги за рисковите групи. Комисията следи за изпълнението на следните групи национални минимални стандарти (НМС), издадени от държавния сектор по здравни въпроси:

- НМС за домове за лица между 18 и 65 години;
- НМС, относно социални услуги, предоставяни в общността, при които бенефициентът остава в дома си;
- НМС за здравна помощ, предоставяна по домовете;
- НМС за домове за деца;
- НМС за приемни семейства;
- НМС за специализирани заведения за здравни грижи;
- НМС относно учебно-професионалните заведения;
- НМС за възрастни хора над 65 годишна възраст.

Законът за стандартите по предоставяне на грижи от 2000г. предоставя широк набор от функции, които са обект на регулиране, посредством установените минимални стандарти като организация и управление на персонала, качество на грижите и изисквания за околна среда.

Във Великобритания социални услуги, предоставяни от Агенциите за социален патронаж, при които бенефициентът остава в дома си са адресирани към лица, нуждаещи се от грижи в общността като стари хора, хора с физически увреждания, хора със сетивни увреждания, хора с ментални увреждания, деца и техните семейства.

Социалните услуги, предоставяни в домовете за деца се извършват съгласно Стандартите за домовете за деца във Великобритания, които са в сила от 1 април 2002г. Потребностите на децата са отразени в индивидуален план за грижи, който включва здравни, физически и емоционални потребности на детето, образователни, културни, религиозни и етнически потребности, връзки с родители, възможности за интеграция извън дома. Планът за грижи се наблюдава от социален работник, осигуряващ ежедневното му спазване.

Националните минимални стандарти за домовете за стари хора над 65 години във Великобритания представляват основни изисквания, които се прилагат спрямо тях. Стандартите се класифицират в следните групи: избор на дом, здравни и лични грижи, социални дейности, оплаквания и защита, персонал, администрация и мениджмънт.

Съгласно тези стандарти потребителите на услуги трябва да живеят в сигурна и добре поддържана среда. Домът за стари хора трябва да осигурява места за сядане, почивка и хранене, отделно от спалните помещения на потребителите на услуги, в размер минимум 4,1 кв.м. площ за всеки домуващ. Домът предоставя индивидуално помещение за всеки потребител, което трябва да отговаря на следните минимални изисквания: единични стаи с минимум 12 кв.м. използваема площ без да се включват тоалетните помещения. В случаите когато стаите не са самостоятелни, те се предназначават за не повече от двама домуващи, които сами са избрали да споделят едно и също помещение. Минимални изисквания за мебелировка на стаите са следните: чисто и удобно легло широко минимум 900 мм., маса за сядане и малка масичка до леглото, фотьойли за двама души, мивка в стаята, гардероб за дрехи, огледало, осветление в стаята, нощна лампа [9].

В Чехия Законът за социалната сигурност от 1988 г. определя пет основни рискови групи, по отношение на които се предоставят социални услуги:

- децата и техните семейства;
- инвалидите;
- старите хора над 65 години;
- хора, които имат нужда от специална помощ;
- хора, които трудно се адаптират в обществото.

Социалните услуги в Чехия се предоставят в специализирани институции и в общността.

Услугите предоставяни в специализирани институции са домове за хора с увреждания, домове за стари хора и приюти.

Предоставяните в общността услуги са свързани със социалния патронаж. През 90-те години нараства броя на услугите в общността поради засиленото участие на неправителствените организации. Създава се институцията на личния или социалния асистент, който полага грижа за хора с увреждания или такива, които не могат да се справят със своя бит. Създава се дневният център, предлагащ комплекс от социални услуги за потребители през деня, кризисен център, защитени жилища, обществени трапезарии.

През 2002-2003г. Министерството на труда и социалната политика в Чехия стартира мащабна реформа в социалните услуги в рамките на чешко-британския проект за институционална реформа в социалната сфера. Разписаните стандарти на Чешкото министерство изцяло следват структурата и подхода на британската система [9].

В Холандия в началото на 90-те години стартира реформата за подобряване на качеството на социалните услуги. Поредица от конференции се организират между представители на правителството и доставчици на социални услуги, на които се формулират ръководните принципи в предоставянето на социални услуги.

В Холандия е приет Законът за качеството на грижите през 1996 г. Той се фокусира върху подобряването на социалните услуги и отговорността на доставчиците на социални услуги.

Законът за качеството на грижите установява стандартите на институционална грижа. Доставчиците на социални услуги носят отговорност за предоставяне на качествени услуги.

Министерството на здравето, социалната политика и спорта в Холандия се стреми да повиши качеството на социалните грижи, въз основа на сътрудничество, установено с Асоциацията на грижите за хора с увреждания, която представлява повече от 200 доставчици на социални услуги [9].

В Дания правителството и парламента определят основните насоки в предоставянето на социални услуги. Със силна форма на децентрализация се характеризира датският модел на социални услуги. Дания е разделена на 14 области и 275 района, като всяка една област има възможност да уреди подробностите с организацията на социалните услуги в своето местно законодателство.

Предвидени са в датския закон социални услуги, които се предлагат на хората с увреждания. Най-общо такива услуги са:

- даване на консултации и съвети – органите на местната власт, осигуряват предоставяне на услуги под формата на безплатни консултации;

- оказване на лична помощ и грижи – общинската администрация предлага лична помощ и грижи, на хора които не са способни да се обслужват сами в резултат на трайно намалени физически и умствени способности;

- услугата личен асистент – лице с увреждане на възраст под 67 години има право на придружител извън дома си в рамките на 15 часа на месец. Лице с увреждане, което е включено в програмата за личен асистент може да продължи да ползва тези услуги и след навършването на 67 години;

- технически и помощни средства и специално оборудване на дома, индивидуален транспорт – лицата с необратими физически увреждания имат право на финансова помощ от общинската администрация за закупуване на лек автомобил и технически средства като инвалидни колички, легла с подвижен механизъм, тъй като това улеснява ежедневието им;

- достъп до обществени сгради и жилища – след последните изменения в датското жилищно законодателство се акцентира върху осигуряването на хората с увреждания на нормален достъп до сгради и жилища. С отделни разпоредби се въвеждат изисквания за жилищата. Основен принцип в тези актове за лицата с увреждания е осигуряването на лесен достъп до жилищните и административните сгради. С наредба за жилищата се регламентира статута на малките еднофамилни къщи като подходящи за хора с увреждания. В друга наредба за жилищата се съдържат, определени разпоредби, свързани с достъпа на хората с увреждания до обществени сгради – директен достъп на хората с увреждания до сградите, изграждане на асансьори, рампи, специални съоръжения в тоалетните, система за индивидуално предвижване между етажите чрез механизирани стълбищна платформа. Съгласно Закона за жилищното подпомагане в Дания са построени значителен брой жилища със специални приспособления и подобрения, но по-голяма част от възрастните хора живеят в обикновени жилища. В Дания

началото на системата за изграждане на социални жилища за възрастните хора се поставя след 1987 г. като за тяхното изграждане отговаря Министерството на икономиката и търговията.

- достъп до телекомуникационни услуги и интернет – датското законодателство предвижда специални изисквания в сферата на телекомуникациите за лица с увреждания. Глухонемите имат право на телефон с възможност за текстово изписване върху екрана на съдържанието на разговора. Едновременно с телефоните предназначени за глухонеме са разработени и специални телефони за слепи на основата на брайлова азбука от частните телекомуникационни компании. Тези телефони са част от създадената услуга на преобразуване на сигнала от звуков в текстов. Частните телекомуникационни компании инвестират в производството на специални телефони за хора с увреждания и развиват споменатите услуги като част от задължението им да осигурят комуникационни удобства.

Датската политика по отношение на децата и семействата е насочена към подпомагане на физическото развитие на децата и насърчаване на тяхната независимост. На дневни грижи имат право всички деца между 0 и 6 години. Целта е чрез полагане на грижи, игри и обучение да се стимулира развитието на децата.

В обществени дневни центрове се предлагат дневни грижи за деца. Едновременно с това децата могат да получат грижи и в частни дневни центрове, като родителите имат право на помощи за покриване на разходите по тях, както и да получават средства в случай, че сами се грижат за децата си.

Чрез децентрализирания модел на предлаганите дневни грижи се стимулира развитието на широк спектър от услуги, адаптирани към конкретните нужди и условия в определен населен район. Важна цел на този модел е интегрирането на деца със социални, физически или умствени проблеми към редовната система за полагане на дневни грижи.

Центровете за дневни грижи за деца възникват като отделни дневни заведения или като частни домове за дневни грижи, регистрирани по законния ред. Основната цел на грижите, предоставяни в тези центрове е да се стимулира въображението на децата, тяхната креативност, лингвистични умения, предоставя им се възможност да играят на воля и да учат, да правят физически упражнения, да наблюдават заобикалящият свят 9[151].

В Швеция Законът за социалните услуги е в сила от 1 януари 1982 г. С последните изменения на закона от 1 януари 2002 г. се въвеждат нови разпоредби. Законът определя правата и видовете социални услуги, които следва да бъдат предоставени от общинските власти.

Законът за социалните услуги определя правото на финансова помощ и социални услуги на всяко лице, което има нужда от помощ, както и задължението на общинските власти да предоставят социални услуги на лица, чийто постоянен адрес е на територията на съответната община.

Социални услуги се предоставят на няколко основни групи лица:

- деца и младежи;
- лица със зависимости от алкохол или наркотици;
- лица с увреждания;
- лица, които полагат грижи за роднини;
- жертви на престъпление.

Социалните услуги, които се предоставят са с високо качество и от персонал с подходящо образование.

Една от най-важните задачи на социалните служби е да осигурят на децата и младежите сигурна и здравословна среда.

Съгласно Законът за образованието в Швеция на децата с функционални увреждания трябва да бъде осигурен достъп до редовните начални училища. Органите на местната власт са длъжни да осигурят и поддържат достъпа до тях. За провеждане на лечение, физиотерапия, трудова терапия и говорна терапия и други дейности в общинските служби се създават ресурси за деца с увреждания. За децата, които не могат да ползват масовите училища въпреки създадените условия се създават специални отделения в същите тези училища. Специални училища се създават за глухи деца.

В Швеция за по-голяма част от възрастните хора и лицата с увреждания се грижат техните роднини. В тези случаи социалните служби предоставят различни социални услуги. Например лицето, за което се полагат грижи може да прекарва известно време в домовете за временно

настаняване. Други форми за предоставяне на социални услуги включват домашни грижи, грижи през целия ден, на половин ден или за определен период от време, необходим на роднините, които се грижат за лицето за почивка. Социалните услуги могат да включват и финансова помощ [9].

Във Финландия публичните власти имат задължението за предоставяне на социални услуги. На практика това задължение се възлага на органите на общините.

Законът за социалните услуги във Финландия включва следните видове социални услуги:

- обща социална дейност;
- надзор над малолетни;
- семейно консултиране;
- услуги предоставяни в домашна среда;
- настаняване;
- грижи в специализирани заведения;
- предоставяне на неформални грижи.

Общата социална дейност се осъществява от специалисти в областта на социалните услуги. Тя е свързана с предоставяне на съвети и оказване на конкретна помощ при решаването на социални проблеми.

Надзорът над малолетни и семейното консултиране имат за цел да се осигури възможно най-добрата среда за развитие на децата чрез експертни мнения по различни въпроси.

Услугите, предоставяни в домашна среда се предоставят в случай на възникнала нужда в семейството. Те целят улесняване на ежедневието на домакинството.

Настаняването се предоставя на хора, които имат нужда от помощ за намиране на жилище поради обективни причини.

Грижите в специализирани заведения се предоставят на лица, които имат нужда от медицински грижи в случаите, когато е невъзможно да бъдат предоставяни в дома им или това би причинило ненужни затруднения.

Предоставянето на неформални грижи е вид финансова помощ за лица, които се грижат за възрастни хора и лица с увреждания в техните домове.

Социалните услуги, които се предоставят на старите хора целят да осигурят независим живот.

Грижите предоставяни в домашна среда включват грижи за домакинството и медицински грижи за стари хора. Лицата, които извършват услугите, включително и медицинските сестри следят за здравословното състояние на старите хора и правят препоръки. В много от общините този вид услуги се предоставя вечер или в почивните дни. Таксите за предоставяне на помощ са фиксирани и зависят от това дали нуждата от помощ е временна или продължителна.

Друг вид социална услуга за стари хора е осигуряване на храна и почистване на домовете. Този вид услуга има за цел осигуряване на нормален, всекидневен живот на старите хора.

От здравните центрове на нуждаещите се отпускат безплатно различни технически средства, като помощни приспособления за ходене. Отпускат се безплатно и необходимите медикаменти и технически средства на старите хора, болните от рак или диабет. По направление от личния лекар се осигуряват и по-скъпи устройства като електрически инвалидни колички и специални легла от рехабилитационните отделения на болниците [9].

При модернизирването на социалните услуги, за да се отговори по-добре на променящите се потребности и обществените предизвикателства като застаряването на населението и ограниченията във финансирането, националните органи все повече разнообразяват начините, по които тези услуги се организират, осигуряват и финансират. Все по-голяма част от тези услуги попадат в обхвата на правилата на Общността за конкуренцията и вътрешния пазар [7].

Заключение: В Европа съществуват социални бази като: SOS детски селища, Песталоци детски селища, Алберт Швайцер детски селища и Каритас детски селища. Социално-педагогическата дейност в Европа има за задача да създаде по-добри условия за живот за деца и младежи, когато същите не могат временно или за по-дълъг период да живеят в собствените си семейства. Социалните услуги в Европа са ориентирани към семейна среда и алтернативни други услуги, които се стремят да сведат до минимум границата между резидентната грижа и нормалната семейна среда.

References:

1. Ilieva, V., Sotsiologicheski aspekti na sotsialnata rabota, Universitetsko izdatelstvo „Ep. K. Preslavski“, Shumen, 2019
2. Mihailova, R., Adaptirane na alternativni sotsialni uslugi za detsa v balgarskite usloviya, Universitetsko izdatelstvo „Ep. K. Preslavski“, Shumen, 2015.
3. Mihailova, R., Germanskiyat opit s detskite institutsii, Shumen, 2015.
4. Mihailova, R., Vazmozhnosti za prilozhenie na dobriti praktiki ot Germaniya v balgarskiya opit po sotsialna rabota, Sbornik „Problemi na sotsialnata rabota – Obrazovanie, praktika, nauchni izsledvaniya“, S., 2007.
5. Zhechev, Zh., Rolyata na NPO za deinstitutsionalizatsiyata v Bulgariya, Universitetsko izdatelstvo „Ep. K. Preslavski“, Shumen, 2014.
6. Günder, R., Erziehungshilfen. Wissenswertes für Eltern. Lambertus-Verlag, Freiburg, 2000.
7. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=750&langId=bg>/Evropeiska komisiya: Zaetost, sotsialni vaprosi i priobshtavane: Sotsialna zashtita i sotsialno vklyuchvane/30/04/2018.
8. <http://oaji.net/articles/2016/2961-1475310626.pdf>/Popova, D., Bilefeldskiyat model na sotsialna rabota s vazrastni hora s uvrezhdaniya v Myunhen, Germaniya/ E-spisanie Sotsialna rabota, III, 2015.
9. <http://www.pacel.org/uploadimages/documents/bg/Standarti%20i%20kontrol%20na%20socialnitate%20uslugi%20v%20EU.pdf>/ Standarti i kontrol na sotsialnite uslugi v Evropa. Sravnitelnoopraven analiz. ISBN 954-91322-1-8, Sofia, 2004.